

पोशाननु

याने

सुरतनी शेठाणी.

205

धृति १ वी
ने १९२३

प्रत १०००
संवत् २६७९

१०७३२

:- रयी छपायी प्रसीद्ध करनार :-

नाथासाध काणीदास पटेल, डो० उभाषु.

कींमत ०-१-६

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

અમદાવાદ

ગુજરાતી કૌપીરાઈટ સંગ્રહ

૧૦૭૩૨

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૭૩૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ. પોણ શાનનું પોણ

વિષય ૬-૧૪

શ્રાગણેશાયનમઃ

પોજશનનું પોલકું

યાને

સુરતની શેઠાણી.

—*—

રાગ—હતો કુંવારો આજ લગી

હતો ઐરી વીના આજ લગી હું ઐરી લાવવા મન થાતું તું
ઐરીવાળાને તજરે જોતાં હૈયું આ દુખાતું
જમીન ઘરખાર ગીરો સુકી નાણું કંઈ લેણું કીધું
રસીક શમાને લેટવા વારને થોડું કંઈ વ્યાજે લીધું
નારી લાંચે શુભ લગ્નથી પાંચ મંગળ પુરા કીધાં
પરણ્યા બાદજ શું થયું છે તે સાંભળજો મમ વીરા
મમ ઘેર આવી કે ખ્યારી બેલી પીયુ જશો ક્યારે પરદેશ
આમડા મામનું દુઃખજ જોતાં આપણું જઈ રહીએ વીદેશ

સુસ્તથી સુખમાં જતામાં ઠખખામાં ખામી કાઢી
 ચર્કલાસમાં નહિ બેસવાની કહીને રીસાયાં લાડી
 હુકમને યે' માનજ આપ્યું રીઝવર્ડ ટીકાટ કઢાવી છે
 આન્ટરોડના સ્ટેશન પર તો અમને ઉતારી મુકયાં છે.
 સ્ટેશન બહારે મયાં ત્યારે રસીક શમા બોલાં સહી
 હું પગેથી નહિ ચલાયે મોટર લ્યેને બાઠે કરા
 મોટર બાઠે કરાને બેઠાં અમે બન્ને રાજ થઈ
 ભુમ ભુમ કરતી મોટર ચાલો ભોડી બબરે આવી સહી
 બેચાર દીવસ થવા એટલે બોલી છખીલી મુખથી વાણુ
 બબર બેવાને મન થયું છે ધરોને તમે પીયુ કાન
 લઈ ખ્યારી સાથે હું ચાલ્યો ઝવેરી બબર બેવા
 રૂપીઆ લીધાતા પદરસો તે બેઠા છું હું ખે:વા
 ઝવેરી બબરમાં પેઠા દાગીનાં બેયાં તો ઘણા
 દાગીના ખરીદવામાં શખી નથી જરા મણા
 ત્યાંથી મારકીટ વિષે આબ્યાં સાડીઓની તો દીઠી થોક
 વાઈલની સાડી ના પહેરૂં તો જાંગી હવે મારી ફોક
 ચાળી ચાણીયો ચાળીસમાં પોલકાં સાડી પાંચસોમાં
 યે' મણ્યું કે બીલ થવાનું આ સાયં પદરસોમાં
 બીલ સવે દાગીના લીધા તે સીય બીલ બાકો છે
 ખુટ છત્રી ને દુવાલ લેતાં બીલ પચાસેક થાય છે

બીલ પુરેપુરું ગણતાં પંદરસો પુરા કીધા
 શોડા ઘણા ખુટયા તે કહું મીત્ર પાસેથી લીધા
 કંચવો પેલકું પહેરી ઉપર સાહી ચઢાવી છે
 ખુટ મોઢાને દુવાલ વળી કરમાં છત્રાં રાખી છે
 અંબોડે તો ગુચ્છ લગાવ્યો ચાંલત્રે ટીલકી ચોઢી છે
 નાકે મોટી નળી ઘાલી ફરક ફરક આંખ્ય થાયે છે
 જમીન ઘરમાર ગીરો મુકયાં ત્યારે પરણ્યો તો નારી
 રોફ શોફના ખુટા ઉઠાવી ખવડાવે છે જો ઘારી
 માર નરાવ્યો જે હજામનો આપી તે તો જમને દ્વાર
 તમે સઘળા લોગા ઘઈને સમજાવો કહું છું આ નાર
 ધીરે ધીરે વહાલી બેલ્યાં પાણી રેડે છે પ્યારી
 કપડાં ધોવા માટે હવે લાવોને કહું છું ઘાટી
 રસોઈ હવે હાથે નહિ રાંધું રસોઈણુ લાવો સાહી
 પથારી કરું છું તેથી સમજોને છું હું સારો
 દુનીઆ આખી સુધરી તોયે આપ રહ્યા છો ખર જેવા
 કઠી થઈ માટે લીધાવો કોથમીને છૂડે લેવા
 ગધેડા માફક ગણવા લાગી હુકમથી થયરાવે છે
 ફેશનના ખુટા ઉઠાવી અંતર આગ્ય લગાડે છે

જવાબમાં જેમ કરાવ્યું કાંઈ વખત હું ગુ.સે થાઉં
 વેર્સી સોરી ઓ માઈ હુસ્બંડ આઈ એમ ગોઈંગ ડીયર નાઉ
 મયો જમાનો જુનો ચાલો વિદેશીમાં વહાલી માહલો
 હોકેટને વીટી વેચી કઈ નવલશા જોવા ચાલો
 નોકર મોકલી ટીકીટ કઢાવો એકટ્રા રીઝર્વડ વહાલા
 અપ-ટુ-ડેટ ખનીને ચાલો એકટરથી લઈશું લહાવા
 નાથાલાલ નીદ્રાવશ થાતા કલમ અટકી ગઈ ખરી
 માફ માનો તો લાવજો કહું છું સુધરેલી હો ફેશનગી પરી

લી૦ સ્નેહી

નાથાજીવલ

રાગ. આંખ વીના અંધારૂં અંધારૂં.

ઐરી વીના છવ બાણું બાણું રે.

સદાય મારો ઐરી વીના છવ બાણું—

રાત દીન શેયામાં સુતો કંઈ અંખના કરતોજ હું તે

પ્રેમીલી વિના પ્રેમ અંખો અંખોરે—સદાય

કુવા કેરે રસ્તે ઉભો વિચારમાં એવુંજ ધરતો

લઈ પાનીઆરી બાણુ બાણુરે—સદાય

અર્ધી રાત્રીએ પાણી ભરતો મારા જેવો આવે સાથે

પણ ઐરી કોન આવે સાથે સાથેરે—સદાય

વાંઠો દેખી સૌ કહેવા લાગે એનાથી રહેજોજ આલે

હુઃખ પડયું મોટું માથે માથે રે—સદાય

ભરી જીવાની ભામા દેખું નજર મારી ત્યાંજ પેખુ

પણ અંતરમાં કથુ ન દેખું દેખું રે—સદાય

હનુમાન વીરા ઐરી માણું વાંઠા મહેણુ ભાગો માડૂ

સવામણુ તેલ ચઠાવા ધારૂં ધારૂં રે—સદાય

હનુમાન વીરો વારે આળ્યા મમજતોલા પરોણા લાળ્યા.

વીવા કરી ગયા ગયારે—સદાય

લગ્નનો સમય આળ્યો જેન્ડ મુરતીજ લાળ્યો

હાથી શણુગાર્યો શણુગાર્યો રે—સદાય

(સુને) હાથી ઉપર શોભાવી દીધો કન્યાને માંડવેજ પેઠા

બૈરીવાળો મુને કીધો કીધો રે-સહાય
 બૈરી પરણી વરાવી દીધાં કુટુંબીને જમણ કીધાં
 શીખંડ પુરી દીધાં દીધારે-સહાય
 વરણ્યા બાદજ શું થયું છે તે કહયું છે પ્રથમ પાને
 માફી માગે જોડી હાથે હથેર-સહાય

કેામીક.

ગયો તો માર એક દીન હું સુખમાં મીજ કરવાને
 સાંજકના છ કે સાત વાગે નીકળીયો સેજ કરવાને
 જવું તું ક્યાં ને ગયો હું તો સફેદ ગલીમાં અરે આચર્યો
 હતી ત્યાં બાળાઓ બહુ તો ઇસારે લોળવી નાખ્યો
 કહે છે પ્રેમની પ્યાલી ભરી પ્યાલી મને પાને
 રૂપીઆ ત્રણમાં ત્રીજો (વગ) ન હોય તો આઘા જઇ મરજો
 ખીરસાં તરતો હતાં મારાં ક્યાં મેં અહીંજ ખાલાં
 પીયુ મુજને કીધો ખારો રહ્ય આલ્યુંજ એનામાં
 કરી વીકટોરીયા ભાડે ગયાં ત્યાં સુરતી હોટલમાં
 કોલેડીકના ઓર્ડરો દીધા બન્યા ગુલતાન બોટલમાં
 રહ્યું નહિ બાન દુનીઆતું બન્યા ત્યાં બેઠે બે હાલમાં
 પછી શું થાય છે વારો લખીશું ભાગ બીજામાં

રામ-વાલા પાપડવાડમાં પધારજી

પીયુ સાંકડી શેરીમાં સીધાવળે
 શામે અમલી ઘાંચણુ' મકાન છે
 નીચે મોબાલાની દુકાન છે-પીયુ
 પાસે મીઠાઈ વાલાની ધમાલ છે
 ઠાળી બાબુએ આઈસક્રીમ વેચાય છે-પીયુ
 મારા મકાનને નીશાન ઘણા છે.
 મારો પલંગ પડેલો દેખાય છે-પીયુ
 વળી પોપટ કેરૂં પીંજરૂં જણાય છે
 છબા જોડે લખેલ મારૂં નામ છે-પીયુ
 મારા મકાને અક્ષર એક છે
 સાલ જોગણીસે' સાઠ એ નીશાન છે.

રાગ-હું છું રંગીલો જીવાન.

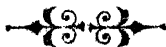
હું છું મીલો યુવાન કોલરટાઈ લગાડુ આમ
 ફેશન મહાહુ હું તમામ ફેશન એબલ મારૂં નામ
 મુજ ફેશન આગળ માનો રાયરંક પણ તુમ્હ
 કંઈક બામની ભુલા પડી ગઈ જોઈને મારી મુહ
 એવો છું કોમીકમાં તેથી કોમીકમાં પંકાઈ
 હોશીયાર પુરા કોમીક મોહી કોમીક હુંતો ગાહ

हिंदुं वैमान.

राग-विलासी भडेलना वासी

विलासी जेलना जेजी तने आ शी लजन लागी
 मधुरा देशना प्यासी अन्या छे। जेलना वासी
 तमारी टेक जणवपा अमे। लछशुं इकीरी आब
 आदीने। मंत्र पढावी करीशुं देशनुं अमे काब
 धरीशुं नहि हुवे अभिमान तमारा जे। लने माटे
 लछशुं प्रेमनी जे। जी अमारा शीरने शाटे
 कांतीशुं टीये ठे। करवा देश आआदी
 मोहीशुं नही। वीदेशीने थावाने देश भरभाही
 धरीशुं प्रेमनी कइनी धरीशुं प्रेमनी माता
 धरीशुं प्रेमनी टोपी लछशुं प्रेमनी माता
 करीशुं प्रेमनुं अहन करीशुं प्रेमथी वंहन
 जे। लावीशुं हुवे नंहन हुःभीना आप छे। लजन

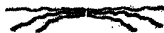
રાગ—ખુને છગરસેં પ્રીતી.

દારૂ તારીની દીવાનીમાં કુખી હિંદુસ્તાન
 છોડો હવે હદ વારીરે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 શું સ્વાદ હશે એ મીઠા કંઈ લાજ વાનાના દીઠા
 શોધે દારૂના પંઠાં રે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 કંઈ લથડીઆઓ ખાતા કંઈ નગ્ન વળી દેખાતા
 છતાં નથી શરમાતારે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 કંઈ ન્યાત વરો જો આવે તારીના ઘડીઆ લાવે
 પછી પંગતમાં પીરલાવેરે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 કોણી દુબળા ને ઘાંચી ખતરી જોલા ને માણી
 પીતા તે ઢીચી ઢીચીરે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 ઉગ્રરવીના કીરણે કંઈ સખત મજુરી કરતાં
 પીઠામાં પૈસા ભરતારે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 ગુલામી ક્યારે છુટે દારૂ પ વાનો મુકે
 ત્યારે ગુલામી તુટેરે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 દારૂ તારૂા દીવાના રહેશે કહન વિનાના
 વળી સ્થીર નહિ ઠરવાતારે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 પીતાં થયાં નરતારી ખોલ્યું ખાતું આબકારી
 કમાણી ચાલી બારીરે ઓ હિંદુ મુસલમાન
 મા ઘેન વહુ ને ઢીકરી આંખ્યે કહી નવ જોતા

મનમાં આવે તેમ બકતારે જો હિંદુ મુસલમાન
 કે પીવા પીઠામાં ભર્યે કે ખાનગી મંગાવે
 એ દેશને હુખાવેરે જો હિંદુ મુસલમાન
 જો શાત ભગની મારા વ્યસન એ નહારાં
 મનુ કહેની સાથી રહો ન્યારારે જો હિંદુ મુસલમાન

રાગ-કુલની પાંખડી લો પ્રાણુ

હીન્દના ગાંધીજી સરદાર
 ગુલામીથી અમે ડરનાર-હીન્દ
 પાછો મુકલો મારો રેંટીયેરે તેનું કરીએ સનમાન
 ગુણ કહું શું તેહના કરાવે મહી અભીમાન-હીન્દ
 પ્રેમીલો મારો રેંટીયેરે દુઃખમાં મુખ દેનાર
 કર્મકાન્તી મારો રેંટીયે તેથી હીંદનો ઉદ્ધાર-હીન્દ
 ધીરો ચાલેને મીઠો જાન એનું સંગીત લાગે સાઈ
 રાંધીરાંડને ઘરમાં બેઠાં કરાવે એ વાણુ-હીન્દ
 સહગુણી છે રેંટીયો સહગુણનું કરાવે પાન
 રંક શય સૌ સરખા હીસે એવું એનું માન-હીન્દ
 દુઃખીઆરાનું દુઃખ ભાંગે વળી સંપ કરાવે સૌ ઠામ
 હોંસે કરીને કાંતતાં દેવાય ઇશ્વરનું નામ-હીન્દ

૧૦૭૩૨

૧૧

દ્રેશનખાઇનો ફટકો.

રાગ-રાણખાનો.

હાય હાયરે હાર્યો હું દ્રેશનખાઇથી

સાંઠ અકકઠ થઇને ફીરાવે ઢગો ફટકો મુને તે કરાવે

ખીસ્માં ખાલી ને બપકો વધારે રે—હાય.

કોલર ટાઇ લાગ્યાં તો તનમાં તે છુટી ગયાં એકન્દનમાં

તેને મુકી આવો જઈ વનમાં—હાય હાય.

ફૂપીઆ ઢશના લાવતા ધોતી તેવી પહેરીયે હોજ મોતી

બેને ખાલી હવે ગોતી ગોતી—હાય

કોટ વીસ પચીસનો થાતો વીદેલીમાંજ લાતો ખાતો

હવે દેશીના ગુણ માતો રે—હાય.

વીદેશી યુટ પેહરી થાતાં વેલા પગે ચઢાવી થાયે વેલા

અંતે રહ્યાં મેલાના મેલા રે—હાય.

જંગલોર કેપમાં રહ્યાતા મોહી તે સર્વે નાખ્યું મે ધોઇ

તમે દ્રેશન નાંખને શાઈ—હાય.

છત્રી ઘડીઆજ લાગે સારો થઈ દ્રેશન હવે તો કાળી

મને ખાલી લાગે ન્યારી ન્યારી રે—હાય.

અરમાનો અટકો લાગ્યો છતી આંખે અંધાપો ઠાખ્યો
એવો સ્વાદ ફેશનનો ચાખ્યો રે—હાય.

દેશ વીશે લક્ષ્મીની મહેર કરી ગઈ ફેશન લહેર
ફેશન કાઢવા કરજો પેર—હાય.

આવી હતી તે તો હસીને હાથ ગઈ હવે તે ઘસીને
પાછી બોલાવશે નહી ફસીને—હાય.

દેશ નાખ્યો ખધો તાવી બદન સીવાડો ખાલી લાવી
લેજો દેશ ઉદ્ધારની ચાવીરે—હાય.

મારું માનો તો ફેશન કાઢો નહિ તો અતેજ રાડો પાડો
હવે ફેશનને વળાવી દેજોરે—હાય.

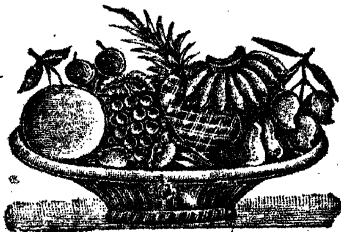

પીઠાના હાલ.

ઠાકૂ પીશે નહી પીઠે જશે નહી,
 સત્ય કહું મમ નાથજી.
 વારે વારે કહું છતાં માનો નહી,
 પીઠામાં સાર થું છે નાથજી.
 સાખી.

હોય કમાણી ખાપની જે ખોવા ઇચ્છા થાય,
 તે પીઠે જવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 દીકરા કહેનાર કે - હી દીકરા થવાનું મન થાય,
 તે પીઠે જવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 સ્વર્ગ મુઠી નહું વું, તેવું ચીત જે થાય,
 તે પીઠે જવું સહી, સત્ય કહું મમનાથ.
 પુરૂષ મટી ઝેરી થવા મનમાં ઇચ્છા થાય,
 તે પીઠે જવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 ઝેરી છતાં વાંઢાપણું જે દાખરવું હોય,
 તે પીઠે જવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 કીર્તી હોયે ગામમાં કુવે નાંખવી હોય,
 તે પીઠે જવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 મુવાને છત્ર પલંજ રસ્તે સુવું હોય,
 તે પીઠે જવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.

ઉત્તમ લોજન છોડીને નર્ક વિષે મન ભય,
 તો પીઠે જાવું સહી સત્ય કહું મમનાથ,
 મા ઘન વહુને દીકરી સરખાં માનવા હોય.
 તો પીઠે જાવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 મુરખાથં મુકી હઈ થવું હોય વ્યંડળ,
 તો પીઠે જાવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 હવેલી મુકી જુપડી રહેવા હોય વીચાર,
 તો પીઠે જાવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 દુધ પીવાનું મુખે મુતરનેા હોય વીચાર,
 તો પીઠે જાવું સહી સત્ય કહું મમનાથ.
 સાહ્યત્રી સર્વે છોડી હઈ લથડીયાખાવા મન થાય,
 તો પીઠે જાવું સહી સત્ય કહું મમ નાથ.

ભારતની દશા.

પરદેશીએ પાયમાલ કીધું ભારત પરદેશીએ પાયમાલ કીધું

હીરા ને હેમ ગયાં કાગળ ને કાચ રહ્યા

કાગળ નાણું ચાલુ કીધું—ભારત.

અંગુઠા આંગળી કાપી કારીગરી

ઢાકા મલમલ બંધ કીધું—ભારત.

હાથની કળા હણી સચે હીન્દી તણી

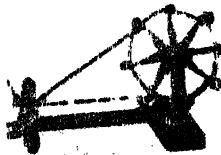
સચે સત્યાનાથ વાળ્યું—ભારત.

શુરાનું શુર ગયું દેવત દેવોનું ગયું

વીરોનું પશુ પણુ વીધું—ભારત.

તેથી આ દેશની મહાસભાએ

સ્વદેશી વૃત ચાલુ કીધું—ભારત.

હવે તો હ્યો શું ?

પહેરો ખાદી હાથે વણેલી ખાદી
હ્યોને ખાદી હાથે વણેલી ખાદી

આયના ફોટ કટાઈ ગયો ને મશરૂ ને થઈ ખાદી
માનચેષ્ટરમાં આગ્ય લાગી નીપજતાં જ્યાં ખાદી-પહેરો ખાદી
ખાદીના તો ખમીશ ખનાવો ખાદીની તો સાડી
ફેશનમાંના ઘર હુંટાવો સોઘી છે આ ખાદી-પહેરો ખાદી
ટાણે ટચકે સારે નરસે સઘળે પહેરો ખાદી
ખાદીને ના લુલો ક્યારે જો ચાહો આખાદી-પહેરો ખાદી
ઘરઘરથી ખુણે ખચરેથી ફેશન સઘળી લાધી
કાંઠી મુઠીને ખાદી દેવીએ ખરે ખપોરે કાઠી-પહેરો ખાદી
આજ પહેરો કાલ પહેરો પલ્લુ પહેરવી પડશે ખાદી
ગમતી હો કે ન ગમતી પલ્લુ ઘઈ છે એની ગાદી-પહેરો ખાદી
આજ સુધી ક્યાં છુપી ગઈતી મારી માડી ખાદી
મારા આપા મોહનજીએ દેવી હાંકી કાઠી-પહેરો ખાદી
સારી સોઘી સહેલી રૂઝી મનગમતી ને સાદી
ખાદી લુલવી નહિ હવે જો ચાહો પ્રહ્લાજી

પહેરો ખાદી હાથે વણેલી ખાદી
હ્યોને ખાદી હાથે વણેલી ખાદી

વાંચો વાંચો વાંચો

ખહારગામ માટે વધુ પુસ્તક વાંચવાને નીચેની
યાદીમાંથી પસંદ કરી લખો.

દેશ દર્પણ	૦-૨-૦
ચંપાની કળી	૦-૧-૬
ભાઈલાલની ભાંજગોડો	૦-૧-૬
મુડી વચ્ચે સોપારી	૦-૧-૦
વળી નવુંજ ધર્તીંગ	૦-૧-૦
પોણશનનું પોલકું યાને			૦-૧-૬
સુરતની શેઠાણી			

ઉપર અતાવેલા પુસ્તકો માટે ટીકીટ બીડી મંગાવી
ભલામણ છે ઉપર અતાવેલી કીમત ઉપરાંત પોષ્ટેજ ખર્ચ
માટે વધુ ટીકીટ બીડવાથી જવાબ મલશે.

લખો નીચે મુજબ.

હેડ ઓફીસ નાથાભાઈ કાળીદાસ ડભાણ.
આન્ય બેંગલુરુ પુરાની આમલી શેરીમાં-સુ.
ભાઈલાલ દેશાઈભાઈ શાન્તીપોળ-કરમસ.

મુરત લીમડાચોકમાં આવેલા "દેશી મિત્ર" પ્રે.
મગનલાલ વનમાળીસે ઢાપી.

